

äkenskaper och kärlekens rätt. De var olyckliga därför att de märkte att det inte gick bra. Guds successiva avveckling var lika skrämmande som uppfinningen av vätebomben.

Vem har rätt i sin uppfattning om tiden? Den frågan går naturligtvis inte att lösa, även om det kan vara roligt att låta tankarna spela kring den. Så mycket är klart att de tongivande viktoriaiska författarna och tänkarna just av vår tids nyfikenhet och öppenhet berövats det mesta av sin traditionella, trohjärtade, enkla och trygga apparition. Tennyson står sig kanske på sätt och vis bäst; hos honom har man såvitt bekant ännu inte hittat mera farliga hundar i källaren. Men hans ångslan, och de ur den härflytande komiska och rörande försöken att någorlunda tro på Gud, framsteg och nationernas förbund, är uppenbar. Det kan ifrågasättas om ens Trollope är användbar som representant för viktoriaisk soliditet; visserligen finns det något utsägligt naivt över honom, men även hans försök att lappa ihop oförenliga ting — såsom Manchesterliberalism och ursinne över hänsynslösa affärsmän — är patetiska. Dickens har för åtskilliga år sedan förvandlats från en solig familjefar till en ångestfull, lysten och plågad människa; Thackerays sorgmod döjls inte av att han var festlig vid portvinet efter en god middag. Tidens tänkare verkar sannerligen inte tryggare och lyckligare. Mills tragik var djupare än den egna självbiografin vittnade om; Carlyle och Ruskin har av vår tids sexuella intresse avslöjats som mer eller mindre abnorma, som i pina och besatthet frampressade sina stora fantasier.

Möjligen kan man finna en förändring under de senaste årtiondena i behandlingen av dessa gestalter. Lytton Strachey, som bildade skola, var inriktad på ett slags om också med mildhet och finesse utförd debunking. Under hans penna blev viktorianerna litet löjliga, litet överkliga, som små hundar, vilka det är omöjligt att riktigt ta på allvar. Prinsengemälens pliktuppfyllelse, Mannings religiösa svårigheter, Florence Nightingales maktglada godhet, Gordons galenskap och (kanske förmenta) alkoholism — allt blev något lustigt, konstigt och ovidkommande, djur i ett menageri, betraktade av den hjärtlöse. De betydande biografierna från senare tid är mera medkännande, mera inträngande, men i fråga om karaktärens sprickor, tankens svagheter och känslans komplikationer inte mindre avslöjande. Vi

är reflexioner som inte håller sig tätt till ämnet ovanliga i våra vetenskapliga avhandlingar; att vara generöst allmänintelligent anses oakademiskt och låtsinnigt.

Kanske är dock ett par anmärkningar rimliga. I regel lär orden "oscarisk" och "den oscariska" tiden ha en bismak av förklenande och förlöjligande. I ett fåtal romaner och memoarer av en äldre författargeneration finner vi emellertid, tycks det mig, en outtalad längtan tillbaka till en föreställd stabilitet, trygghet och trosvisshet (Hellström, Siwertz). I andra fall möter en aggressiv vilja att avslöja under moraliskt fördömande; ett viktigt och värderat drag i Sven Lidmans minnesböcker är att oscariska ministrar besökte bordeller. Något mera medvetet och systematiskt försök att — vare sig i litterär eller vetenskaplig form — ställa den oscariska tiden i motsättning till vår egen finns såvitt jag vet inte.

Den intressantaste svenska boken i detta sammanhang är väl utan tvekan Bertil Malmbergs lysande roliga Bäckströmbiografi. Här tar tecknaren en figur som enligt de fakta man känner till kan betraktas som representativ för sitt skede, eller rättare för gängse föreställningar om detta skede. Genom ett fantasifullt och sinnrikt utnyttjande av de torftiga uppgifterna om mannens levnadslopp och en likartad tolkning av hans litterära verk förvandlas oscarianen till en modern, rent av ultramodern människa. Den blekfete i schaggssoffan med sin punsch, till synes utan passioner eller enligt vår tids måttstock märkliga erfarenheter, växer ut till en brusten och tragisk gestalt, med alla vår tids mest uppskattade egendomligheter — såsom tendenser till incest och homosexualitet, dödskräck och dödslängtan — i ränslan. Den med vissa konstnärliga kapaciteter och ambitioner utrustade, men i övrigt välsinnade och medelmåttige borgaren blir inte, eller inte bara, olycklig och lastbar, han blir en representant för den sönderslitenhet och demoni som är förmer än prestationen och den yttre upplevelsen. I detta mästerverk får vi klart för oss vad en snillrik författare med anlitande av tidens alla hjälpmedel kan göra även av skäligen sekundära oscariska gestalter. Och även om bilden i detta fall är felaktig — vilket svårigen kan bedömas — är sannolikt ansatsen, viljan att spåra problematik bakom de glättade fasaderna, fruktbar och väsentlig.

HERBERT TINGSTEN

18/8
Ett par Simenon

De två senaste till svenska översatta Simenon-böckerna är deckare: *Maigret tar miste* och *Maigret i skolan* (Bonniers, 11:— respektive 11: 50). Den första hör till Simenons bästa Maigretsaker, en riktig detektivhistoria, nästan konventionell, men utformad med brio. Maigret möter en motsändare, professor Guin, som är lika skarpsinnig som han själv och har samma ödsliga blick på människorna; samtalet dem emellan, då Guins ondska kontrasteras mot den känsla av ömhet som Maigret trots allt hyser för sina likar, är en uppgörelse med religiösa övertoner. Den andra boken hör till Simenons hemska skildringar av den franska landsbygdens moraliska och fysiska förfall. Simenon har emellertid gjort bättre saker i samma stil; själva detektivarbetet, kan här knappast fångla intresset.

H T—n